

TANQIDIY FIKRLASHNING O'RGANUVCHILARGA SALBIY VA IJOBIY TA'SIRLARI

Dilshod Toshmurodov Olim o'g'li

Samarqand davlat chet tillari instituti

Supervisor: Saliyeva Ziroat Zokirovna

Samarqand davlat chet tillari instituti

***Annotatsiya:** Tanqidiy fikrlash har bir insonning hayotidagi muhim va ajralmas qismidir. Bu jarayon o'rganuvchilarga nafaqat bilim olishda, balki hayotiy vaziyatlarni tahlil qilishda, muammolarni hal qilishda va qarorlar qabul qilishda yordam beradi. Tanqidiy fikrlash, shuningdek, o'rganuvchilarning shaxsiy rivojlanishiga, ijodkorlik salohiyatini oshirishga va ijtimoiy munosabatlarni yaxshilashga katta ta'sir ko'rsatadi. Biroq, bu jarayonning salbiy ta'sirlari ham mavjud. Ushbu maqolada tanqidiy fikrlashning o'rganuvchilarga ijobiy va salbiy ta'sirlari haqida ma'lumotlar berilgan.*

***Kalit so'zlar:** tanqidiy fikrlash, o'rganuvchilar, jarayon, shaxsiy rivojlanish, tahlil, fikr.*

***Аннотация:** Критическое мышление является важной и неотъемлемой частью жизни каждого человека. Этот процесс помогает учащимся не только приобретать знания, но и анализировать жизненные ситуации, решать проблемы и принимать решения. Критическое мышление также оказывает большое влияние на личностное развитие учащихся, повышая их творческий потенциал и улучшая социальные отношения. Однако существуют и негативные последствия этого процесса. В этой статье представлена информация о положительном и отрицательном влиянии критического мышления на учащихся.*

***Ключевые слова:** критическое мышление, учащиеся, процесс, личностное развитие, анализ, мнение.*

***Abstract:** Critical thinking is an important and integral part of everyone's life. This process helps learners not only to acquire knowledge, but also to analyze life situations, solve problems and make decisions. Critical thinking also has a great impact on the personal development of learners, increasing their creativity and improving social relationships. However, there are also negative effects of this process. This article provides information on the positive and negative effects of critical thinking on learners.*

***Key words:** critical thinking, learners, process, personal development, analysis, opinion.*

Tanqidiy fikrlashning ijobiy ta'sirlari birinchi navbatda, o'rganuvchilarning muammolarni hal qilish qobiliyatini oshirishidir. Tanqidiy fikrlash jarayonida o'rganuvchilar turli xil fikrlarni tahlil qilishadi, dalillarni ko'rib chiqadilar va o'z fikrlarini asoslashni o'rganadilar. Bu ularning muammolarni hal qilishda yanada samarali bo'lishlariga yordam beradi. O'rganuvchilar o'z fikrlarini izchil va mantiqiy tarzda ifoda etishni o'rganadilar, bu esa ularning kommunikatsiya ko'nikmalarini yaxshilaydi.[1]

Tanqidiy fikrlash jarayonida o'rganuvchilar yangi g'oyalarni ishlab chiqish, alternativ yechimlarni ko'rib chiqish va o'z fikrlarini yaratishda erkinlikka ega bo'lishadi. Bu esa ularning ijodiy fikrlashini rivojlantiradi va yangi g'oyalarni amalga oshirishda ishtirok etishga imkon beradi. O'rganuvchilar o'z ijodiy salohiyatlarini oshirish orqali o'zlarini yanada yaxshi ifoda etish imkoniga ega bo'ladilar. Tanqidiy fikrlash o'rganuvchilarning o'z-o'zini anglash qobiliyatini yaxshilaydi. O'rganuvchilar o'z fikrlarini tahlil qilish, o'z his-tuyg'ularini anglash va o'z qarorlarini baholash orqali o'zlarini yaxshiroq tushunishga erishadilar. Bu jarayon o'z-o'zini rivojlantirish va o'z maqsadlariga erishishda muhim ahamiyatga ega. O'rganuvchilar o'zlariga nisbatan tanqidiy bo'lishni o'rganadilar va bu ularning shaxsiy rivojlanishiga yordam beradi. Shuningdek, tanqidiy fikrlash o'rganuvchilarning ijtimoiy munosabatlarini yaxshilaydi. O'rganuvchilar turli fikrlarni tinglash, baholash va o'z fikrlarini bildirish orqali ijtimoiy muhitda faol

ishtirok etishga o'rganadilar. Bu ularning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantiradi va boshqalar bilan samarali muloqot qilish imkoniyatini oshiradi. [2]

Tanqidiy fikrlash ijtimoiy adolat va tenglikni ta'minlashda ham muhim rol o'ynaydi. Biroq, tanqidiy fikrlashning salbiy ta'sirlari ham mavjud. Birinchidan, o'rganuvchilar ba'zan tanqidiy fikrlash jarayonida haddan tashqari shubhalanishga olib kelishi mumkin. Bu ularning qaror qabul qilish jarayonini sekinlashtirishi va o'zlariga ishonchni yo'qotishlariga sabab bo'lishi mumkin. O'rganuvchilar ko'pincha har bir fikrni tahlil qilishga urinishlari natijasida qaror qabul qilishda qiynalishlari mumkin. Tanqidiy fikrlash o'rganuvchilarni stressga olib kelishi mumkin. O'rganuvchilar ko'pincha o'z fikrlarini baholash va boshqalar bilan solishtirish jarayonida stressga duch keladilar. Bu esa o'z navbatida, ularning ruhiy holatiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. O'rganuvchilar o'zlarining fikrlarini boshqalar bilan baham ko'rishdan qo'rqishlari va bu ularning ijtimoiy munosabatlariga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Tanqidiy fikrlash jarayoni o'rganuvchilarni o'z fikrlarini ifoda etishda noqulay his qilishga olib kelishi mumkin. O'rganuvchilar o'z fikrlarini bildirishda ehtiyotkorlik bilan yondashishlari kerak, bu esa ularni o'z fikrlarini ochiq va erkin ifoda etishdan to'xtatishi mumkin. Natijada, o'rganuvchilar o'z fikrlarini to'liq ifoda eta olmasliklari mumkin, bu esa ularning o'ziga bo'lgan ishonchini pasaytiradi.[3]

Shuningdek, tanqidiy fikrlash o'rganuvchilarning o'z fikrlariga nisbatan haddan tashqari talabchan bo'lishlariga olib kelishi mumkin. O'rganuvchilar o'z fikrlarini doimo mukammal qilishga intilishlari natijasida, bu ularning ijodkorlik salohiyatini pasaytirishi mumkin. O'rganuvchilar o'z fikrlarini mukammal tarzda ifoda eta olmaydilar deb o'ylashlari, bu esa ularning ijodiy jarayonlariga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.[4]

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, tanqidiy fikrlash o'rganuvchilarga ko'plab ijobiy ta'sirlar ko'rsatadi, jumladan, muammolarni hal qilish qobiliyatini oshirish, ijodkorlikni rivojlantirish va o'z-o'zini anglashni yaxshilash. Biroq, uning salbiy ta'sirlari ham mavjud bo'lib, o'rganuvchilarni stressga olib kelishi, noqulay his

qilishlariga sabab bo'lishi va o'z fikrlariga nisbatan haddan tashqari talabchan bo'lishlariga olib kelishi mumkin. Shuning uchun, tanqidiy fikrlash jarayonini muvozanatli yondashish va o'rganuvchilarning salbiy ta'sirlarini kamaytirish zarur. O'rganuvchilar tanqidiy fikrlashni o'rganish jarayonida o'zlarini erkin his qilishlari va o'z fikrlarini ochiq va samimiy tarzda ifoda etishlari kerak. Bu esa ularning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishlariga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdullaeva, M. (2020). Critical thinking and its role in education. Tashkent: Ministry of Higher and Secondary Special Education of the Republic of Uzbekistan.
2. Jumaniyazov, B. (2021). Methods of developing critical thinking in education. Samarkand: Samarkand State University.
3. Tashpolatov, S. (2019). Formation of critical thinking skills in students. Bukhara: Bukhara State University.
4. Kasimov, A. (2022). Critical Thinking: Theory and Practice. Tashkent: National University of Uzbekistan.
5. Saidov, R. (2023). The importance of critical thinking in Uzbek education. Fergana: Fergana State University.
6. Kholmatov, D. (2021). Critical thinking and creative thinking: integration in the educational process. Karshi: Karshi State University.
7. Yuldashev, A. (2020). Development of critical thinking in the educational process. Andijan: Andijan State University.